

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra HAANDBOG I VERDENSHISTORIEN. Nyaarstiden

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter", i Grundtvig, N. F. S.: *N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter*, Gyldendalske Boghandel, 1904-1909, s. 611.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-grundtvig07val-shoot-idm140245215833104/facsimile.pdf> (tilgået 29. april 2024)

Anvendt udgave: N. F. S. Grundtvigs udvalgte Skrifter

Det Sættende Aarhundrede

gjort til Rigs-Forstander, medens Bothwell maatte pakke sig ud af Landet, og blev grebet under Norge som Surøver, paa frisk Gierning, men slap, paa Adelskabets Vegne, med at døe i Stats-Fængsel*).

At nu endelig Marie Stuart ved en ny Eiskers Hjelp slap ud af det Skotske Taarn, men faldt, da hun flygtede til Dronning Elisabeth, ind i det Engelske, hvor hun, trods flere nye Eiskers Bestræbelser, maatte hensukke nitten Aar, og var endnu smuk, da hun (1587) maatte ende paa Retterstedet, det baade forlængede og udsmykkede vist nok Romanen; men en Dronning, der slet ikke vil andet end spille fransk slibrige og skotsk blodige Romaner, tænker naturligviis slet ikke paa at gjøre sig berømt i Verdens-Historien, og maatte helst ønske, aldrig at nævnes deri, men kun skildres i en Walterskotsk Roman, hvor Skinnnet har Lov til at bedrage. Historie-Skriverne har derfor ligesaalidt fortjent Tak af Marie, som af Elisabeth, ved i Stats-Historien at ville opgiøre deres kvindelige Melleuværende, men kun viist, de kiendte slet ikke Forskiellen mellem en virkelig Dronning og en kronet Skuespillerinde, men foretrak den Sidste, naar hun var smuk og føielig! At nu Marie Stuart var begge Dele og Dronning Elisabeth ingen af dem, det er vitterligt nok, men er i Folke-Historien ligesaa ubetydeligt, som Dronning Elisabeths snart halvhundredaarige Regiering (1558—1603) er vigtig og uforglemmelig.

For nu imidlertid fra den rette Side at komme til dette Protestantismens »kronede Hoved« i det Sættende Aarhundrede, som hverken skyede Kampen med hele den fiendtlige Magt eller fattedes Midler til at føre den seierrig, maa vi nødvendig kaste et Blik paa Englands Fortid.

Hvad England i den tidligere Middelalder (600—1100) var for hele det Nordlige eller Gothiske Europa, det burde vistnok her forudsættes som bekiendt, men længe glemt maa dog tit opfriskes, før det igjen bliver Alle vitterligt, og derfor maa det ogsaa her gientages, at Anglerne var Middelalderens aandelige Nordlys, de store Mæglere mellem Christendommen og Nordens Hedenskab, mellem Middelhavets og Østersøens Folke-Kreds, og derved i det Hele mellem Oldtiden og Nyaarstiden**). Normannerne bragde det Alt sammen i Forglemmelse og smigrede sig med, folkelig talt, at have udryddet Anglerne i Bund og Grund; men at det var

*) Robertsons Skotske Historie I. 421—48.

***) Middelalderens Historie S. 198—221. [Her S. 6—23.]

Det Sextende Aarhundrede

langt fra, har dog fem Aarhundreder godtgjort, thi allerede under Edvarderne i det Fjortende Aarhundrede dukkede Engelskheden kiendelig op med Wicklef og Chaucer, og banede sig i det Sextende, med Elisabeth, Veien til den Dronning-Stol paa Øen og paa Havet, hvorfra den i det Nitteende ei blot fordunkler hele den Romanske Kreds, men straalere over hele Christenheden.

Vistnok er denne ny Engelskhed ligesaa blandet som Tungemaalene, hvorpaa Normannisk, Wælsk og Galisk [Romansk], som bekiendt, har havt en stærk Indflydelse, og den kunde derfor umuelig i samme Grad, som den Gamle, tjene Tydskland og Norden til Mønster, men dog baade har den virket og vil sikkert fremdeles virke usigelig velgiørende paa alle Frænde-Folkene, saa den kræver Verdens-Historiens fulde Opmærksomhed og fortjende en langt nøiere Udvikling end Omstændighederne her vil tillade.

Det hører nemlig til den Galiske [Vælske] og Romanske Indflydelse paa Engelskheden, at den hidtil for det meste miskiendte sin høie Oprindelse og sin store Bestemmelse, og betragtede sin glandsfulde Angelske Fortid som et Barbari, hvorpaa Normannerne tildeels og de Classiske Bogorme fuldelig raadte Bod, og den skæve Retning, som Udviklingen derved nødvendig tog, viiste sig da ogsaa i en forbausende Lige-gyldighed for de skriftlige Mindesmærker fra Middelalderen, hvori den ægte Engelske Storhed spiller sig. Ikke blot den Angel-Sachsiske Bogskat fik Lov til at hensmuldre i Støvet, men selv Wicklefs Bibel-Oversættelse og øvrige Skrifter vente endnu næsten ganske¹ paa Udgivelse*), og med den bedste Villie kan vi derfor endnu kun gjøre lidt til »Gammel-Engelands« Oplysning og Ære! Saameget er imidlertid klart, at Wicklef ligetil sin Død (1384), under stort Medhold, blandt andet af Digteren Chaucer og Hertug John Gant af Lancaster, protesterede mod Brød-Forvandling, Aflad, Munke-Hellighed og Pavedom, tog Modersmaalets Kirke-Brug i Forsvar, og oversatte til den Ende Bibelen paa Engelsk, og da man i Engeland giennem hele det Femtende Aarhundrede ikke blot skrev og læste paa Modersmaalene, men skrev og læste saa munkefiendske Bøger som Peder Plovmands Syn og Troes-Bekiendelse, kan det heller aldrig feile,

*) Indledningen til Babers Udgave af Wicklefs »Ny Testamente.« London 1810.

¹ 2. Udg. »har lige indtil nu maattet vente«